

Kwaliteitszorg en deregulering

Federatie Welstand

Jaarverslag

2007

Vernieuwen

Mr. G.J. Jansen, voorzitter

Vijf jaar na de invoering van de vernieuwde Woningwet, die tot grote dynamiek en modernisering van de welstandsadviesering heeft geleid, staat opnieuw de regelgeving op het terrein van de ruimtelijke kwaliteit volop in de bestuurlijke en politieke aandacht.

De nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening schudt de verhouding tussen overheden flink op en dwingt ons het instrumentarium voor het bevorderen van schoonheid en kwaliteit opnieuw te slijpen. Ook de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) – die niet alleen integratie van procedures beoogt, maar ook een ambtelijke digitaliseringsoperatie zonder precedent vereist en bovendien leidt tot een uitbreiding van het aantal vergunningvrije bouwwerken – heeft ingrijpende consequenties voor de borging van ruimtelijke kwaliteit. Tenslotte dwingt het politieke akkoord over deregulering tot een omvangrijke vermindering van het aantal regels en procedures.

Het is daarom vanzelfsprekend dat opnieuw de rol van de welstandscommissies tegen het licht gehouden worden. Wie de bovengenoemde bewegingen niet beschouwt als een (nieuwe) bedreiging van de dagelijkse gang van zaken, ziet er een kans in om de praktijk zodanig te verbeteren en stroomlijnen dat er een integrale systematiek ontstaat voor de borging van ruimtelijke kwaliteit. Dat vereist een open en offensieve attitude en de bereidheid om heilige huisjes los te laten. Dat is spannend, maar als Mooier Nederland de beloning is, dan is het alleszins de moeite waard.

Inhoud

- 05 Kwaliteitszorg en deregulering
- 20 Het jaar 2007 in beeld
- 29 Ontwikkelingen in beleid
en organisatie
- 32 Bestuursleden en commissies
- 34 2007 in cijfers
- 36 Externe contacten
- 38 Lijst van uitgaven

- Adreslijst
Federatie Welstand 2008
> Zie uitneembaar adressengidsje

Kwaliteitszorg en deregulering

Een spagaat in het Haagse debat over welstandscommissies

Flip ten Cate

De discussie over welstandscommissies, in het brede perspectief van overheidsbeleid op het terrein van de ruimtelijke ordening, zou wel eens een illustratief studieobject kunnen zijn voor toekomstige historici die geïnteresseerd zijn in de werking van het openbaar bestuur in dit tijdsgewricht. Aan de discussies over welstandscommissies is immers de steeds wijdere spagaat herkenbaar van een openbaar bestuur, dat enerzijds hoeder van het algemeen belang wil zijn, maar daarbij anderzijds zijn individuele burgers zo min mogelijk voor de voeten wil lopen.

Welstandszorg wordt omarmd als onmisbaar instrument in de borging van ruimtelijke kwaliteit en op hetzelfde moment verguisd als een betuttelend restant van een periode waarin de overheid álles dacht te kunnen regelen.

Er is een nieuwe belangstelling zichtbaar voor de kwaliteit van de publieke ruimte – De Volkskrant organiseerde in 2007 een multimediaal debat over de ‘verrommeling’ (niet alleen in de krant, maar ook digitaal en in zaaltjes in het land); minister **Cramer**, verantwoordelijk voor ruimtelijke ordening en milieu, zette ‘Mooi Nederland’ op de politieke agenda en vond daarbij **Plasterk** (OCW), **Verburg** (LNV), **Van der Hoeven** (EZ) en **Eurlings** (V&W) aan haar zijde; de milieubeweging loopt te hoop tegen de **sprawl** aan bedrijventerreinen.¹ Voor de traditionele voorvechters van ruimtelijke kwaliteit, zoals de leden van welstandscommissies, is dat verheugend.

Tegelijkertijd is zelden in de geschiedenis zoveel nadruk gelegd op de noodzaak van deregulering. Elk initiatief schijnt zich door een rijstebrijberg van formulieren en procedures te moeten eten die geest- en enthousiasmedodend werkt. Regelzucht is een onvermijdelijk, maar misselijkmakend bijproduct van een complexe samenleving, een complexiteit die botst op het hedonisme, dat zo fraai spreekt uit de populaire tekst van Freddy Mercury: **‘we want it all, and we want it now!’** Welstandszorg wordt vaak ervaren als een hindermacht, omdat in het belang van ruimtelijke kwaliteit ook wel eens ‘neé’ verkocht moet worden, en het is dus een dankbaar mikpunt voor de voorvechters van deregulering.

Woningwet 2003

In 2003 luidde een gewijzigde Woningwet een nieuw tijdperk in voor de welstandszorg. Na intensieve parlementaire en buitenparlementaire debatten over de wenselijkheid van welstandsadvisering, was in de loop van de jaren negentig de conclusie getrokken dat het onderwerp dringend aan modernisering toe was, maar men vond ook dat het in de zorg om de ruimtelijke kwaliteit niet gemist kan worden. Met de nieuwe Woningwet werd invulling gegeven aan de al lang geuite wens dat welstandsadvisering openbaar, transparant, afrekenbaar en binnen democratische kaders zou moeten plaatsvinden. In de wet is sinds jaar en dag bepaald dat iedere bouwaanvraag getoetst moet worden aan ‘redelijke eisen van welstand, zowel op zichzelf als in relatie tot de omgeving en de verwachte veranderingen daarin,’ tenzij de gemeente bepaalt dat de betreffende buurt ‘welstandsvrij’ is, en dat die toets (behoudens voor kleine bouwplannen) moet plaatsvinden door een onafhankelijke adviescommissie, daartoe speciaal door de gemeenteraad benoemd. De leden worden voor maximaal drie jaar aangesteld, met éénmaal de mogelijkheid van herbenoeming, en ook niet-deskundigen kunnen in de commissie

¹ Zie behalve het project ‘Ruimtelijke Agenda’ van De Volkskrant-redactie, gestart op 10-3-2007, bijvoorbeeld ook het verslag van de toer van een aantal Kamerleden in de privéjet van

projectontwikkelaar Rudy Stroink (De Volkskrant 27-1-2007), de oproep van Staatsbosbeheer om de verrommeling tot staan te brengen (verslag Nederlands Dagblad 26-5-2006) of de oproep

van Geert Jansen ‘Actievere aanpak verrommeling van Nederland gewenst’ in CDA-Bestuursforum mei 2007.

worden benoemd. De beraadslagingen van de commissie vinden plaats in het openbaar en in een jaarverslag legt de commissie aan de gemeenteraad verantwoording af over haar werk. De belangrijkste vernieuwing is de welstandsnota, waarin de gemeenteraad per buurt of wijk de criteria heeft vastgesteld die door de welstandscommissie moeten worden gehanteerd. Van willekeur – een oud verwijt aan het adres van de commissies – kan zo geen sprake meer zijn, omdat van tevoren duidelijk is aan welke maatstaven elk bouwplan zal worden afgemeten. Het levert een grote flexibiliteit op, omdat de gemeenteraad strenge eisen stelt in gebieden die er echt toe doen, en meer vrijheid toelaat in de minder kwetsbare delen van een gemeente.

De introductie van de welstandscriteria en de grote beleidsvrijheid voor gemeenten werd door de professionals uit de wereld van de welstandsadviescommissies en architecten met gemengde gevoelens begroet. Enerzijds was er de angst dat al te precieze welstandscriteria het onmogelijk zouden maken om met vernieuwende ontwerpen te komen, anderzijds was men bang dat de jarenlange kritiek vertaald zou worden in een totale afschaffing van de welstandszorg. De Woningwet 2003 opende immers die mogelijkheid: een gemeente die geen welstandsnota met criteria vaststelt kan geen welstandscommissie benoemen, omdat het toetsingskader ontbreekt. Overigens bleek al snel dat weliswaar veel gebruik gemaakt werd van de ruimte voor lokaal maatwerk, maar dat nagenoeg geen enkele gemeente de welstandszorg helemaal overboord zette.

Evaluatie Woningwet

Met enige spanning werd uitgekeken naar de evaluatie van de Woningwet die door het kabinet aan de Tweede Kamer was beloofd. De evaluatie, die in het voorjaar van 2007 is afgerond maar nog niet aan het parlement is gezonden, valt in twee delen uiteen. De praktijk van de welstandsadvisering is geëvalueerd en in een apart rapport zijn de ervaringen met vergunningvrij en lichtvergunningplichtig bouwen geëvalueerd. In deze notitie beperken we ons tot de evaluatie van de welstandsadvisering, al heeft ook het vergunningvrije bouwen belangrijke effecten op de ruimtelijke kwaliteit en het welstandsadvieswerk gehad.

Het evaluatieonderzoek richt zich op de vraag in hoeverre de huidige regeling van het welstandstoezicht voldoet aan de doelstellingen die de wetgever daaraan ten grondslag heeft gelegd. De onderzoeker, mr. A.G.A. Nijmeijer van de Radboud Universiteit Nijmegen, heeft deze vraag op een degelijke manier beantwoord. Er is literatuuronderzoek gedaan, tal van welstandsnota's zijn nauwkeurig onderzocht en een 'schaduwcommissie' heeft het werk van de oorspronkelijke commissie overgedaan om te beoordelen of het welstandsadvies inderdaad voorspelbaar en transparant is.

Nijmeijer trekt 47 conclusies; een aantal is obligaat, maar een veel groter aantal behartenswaardig en een enkele conclusie is zelfs opmerkelijk. Het onderzoek bevestigt dat de variatie in welstandsnota's groot is, zowel in omvang als in aantal deelgebieden en in redactie, en dat de meeste welstandscriteria niet 'absoluut' geformuleerd zijn, maar relatief: de criteria

bieden ruimte voor interpretatie en dus voor een onbevangen, maar ingekaderde beoordeling van een architectonisch ontwerp. Een uitzondering vormen de sneltoets- of loketcriteria voor de kleine, lichtvergunningplichtige bouwwerken: die zijn overwegend absoluut geformuleerd.

Volgens Nijmeijer is de toetsbaarheid en transparantie van relatieve criteria minder groot dan van absolute criteria. Nijmeijer stelt vast dat de sneltoetscriteria, en de daarin genoemde maten en verhoudingen, soms beperkingen opleggen aan de wettelijke bepalingen voor vergunningvrij en lichtvergunningplichtig bouwen. Zulke criteria zijn, zegt de onderzoeker, 'zonder meer in strijd met de Woningwet'. Ook zijn de sneltoetscriteria niet in alle gevallen 'uitputtend', zoals de wet eist. Er wordt dan verwezen naar 'trendsetters' die niet als zelfstandig toetsingskader in de welstandsnota zijn opgenomen, maar bij de afdeling Bouwtoezicht moeten worden opgevraagd. Soms wordt ook verwezen naar de gebiedsgerichte criteria.

Het komt ook voor dat verwezen wordt naar criteria in andere documenten, zoals een beeldkwaliteitplan of het bestemmingsplan. De wetgever had de welstandsnota bedoeld als het exclusieve document dat voor welstandstoetsing wordt gebruikt, maar in de jurisprudentie is inmiddels de verwijzing naar andere documenten geaccepteerd. Opmerkelijk is dat de 'excessenregeling' beschouwd moet worden als een mislukt aspect van de wetgeving. Het was de bedoeling dat alle welstandsnota's criteria zouden bevatten om aan te duiden, wanneer een bouwwerk op welstandsgronden een exces genoemd kan worden: 'in ernstige mate in strijd met redelijke eisen van welstand'.² Nijmeijer schrijft dat deze verplichting logischerwijze niet uitvoerbaar is, wanneer gemeenten relatieve welstandscriteria hanteren. Nijmeijer concludeert verder dat de 'schaduwcommissie' overwegend tot hetzelfde inhoudelijke oordeel kwam als de oorspronkelijke commissie, en dat ook dezelfde welstandscriteria uit het vigerende welstandsbeleid werden gehanteerd. Het kostte soms moeite om de juiste criteria te vinden, en was er steeds intensief overleg tussen de commissieleden nodig om tot een goede interpretatie van de criteria te komen. Indien dat overleg ontbrak, trokken commissieleden soms (in een kwart van de gevallen) tegenstrijdige conclusies of hanteerden ze niet de juiste criteria. Nijmeijer stelt vervolgens vast dat de welstandsnota en het bestemmingsplan elkaar soms overlappen; het zijn immers beide kwaliteitsdocumenten met een stedenbouwkundige inslag. Wettelijk gezien gaan de bepalingen van het bestemmingsplan echter boven de welstandseisen; overlap kan daarom voor onduidelijkheid en tot juridisch onhoudbare adviezen leiden.

² Woningwet 2003 art. 12a, lid 1.b.

Nijmeijer concludeert ook dat alle welstandsadviseurs inderdaad conform de wet benoemd zijn door de gemeenteraad en dat zij in meerderheid deskundig zijn, hoewel er ook niet-deskundige commissieleden zijn benoemd. Ook houdt men zich aan de wettelijke benoemingstermijnen, en beschikken alle commissies over reglementen. Ze vergaderen allemaal openbaar, al is de publieke belangstelling minimaal. Ten slotte leggen de commissies volgens de voorgeschreven jaarverslagen verantwoording af van hun werk; het college van B&W echter voldoet niet altijd aan zijn wettelijke plicht om een eigen welstandsjaarverslag te maken.

De welstandsadviezen worden altijd schriftelijk uitgebracht, hoewel de wet dat niet eist. Negatieve adviezen worden (vaak met een verwijzing naar de welstandscriteria) altijd gemotiveerd, positieve adviezen zijn veel minder vaak voorzien van een motivatie.

Het overgrote deel van de bouwplannen wordt in mandaat afgedaan, en dus niet behandeld in een openbare vergadering. Verder vindt er steeds vaker (buitenwettelijk) vooroverleg plaats over schetsplannen; ook daar is de openbaarheid niet wettelijk geregeld. Nijmeijer stelt vast dat door deze beide ontwikkelingen de wettelijke openbaarheid van de commissievergadering aan belang inboet.

Nijmeijer concludeert dat B&W nauwelijks gebruik maken van de expliciete mogelijkheid om bij een negatief welstandsadvies toch een bouwvergunning te verlenen. Dat komt voor een deel, omdat er weinig negatieve adviezen worden afgegeven, en voor een deel door onbekendheid of schroom bij de wethouders van deze wettelijke mogelijkheid. Ook is het voor B&W nog steeds lastig om op welstandsgronden af te wijken van het welstandsadvies: de bestuursrechter hecht grote waarde aan het welstandsadvies en staat afwijkingen alleen toe bij een gemotiveerd deskundig tegenadvies. De wet bepaalt dat de gemeenteraad de commissieleden moet benoemen. Volgens Nijmeijer leidt dat tot complicaties als een gemeente de welstandsadvisering in handen legt van een bovenlokale welstandsorganisatie. Hij denkt dat de wet kan volstaan met de regel dat de raad bepaalt wie in de gemeente als welstandsadviseur optreedt, zodat de daadwerkelijke benoemingen aan ofwel het college, ofwel de directie van de regionale welstandsorganisatie kan worden overgelaten.

Aanbevelingen

Nijmeijer komt met acht aanbevelingen voor de praktijk en zes aanbevelingen voor de wetgever. Hij adviseert om de welstandsnota's digitaal toegankelijk te maken en aandacht te besteden aan de redactie. Hij vindt dat de welstandsnota geen 'criteria' moet bevatten die niet bij het uiterlijk en de plaatsing van een bouwwerk horen, en evenmin bepalingen die het vergunningvrij bouwen beperken. Verder raadt Nijmeijer aan om steeds uitdrukkelijk in het welstandsadvies vast te leggen welke criteria zijn toegepast, en, bij een negatief advies, welke aspecten van het bouwplan strijdig zijn met de criteria. De wetgever wordt aangeraden om na te denken over de noodzaak van een zekere uniformering van welstandsnota's. Bij bovenlokale welstandscommissies zou de eis kunnen vervallen dat de gemeenteraad de commissieleden benoemt, en voor

bovenlokale projecten zou de wet ruimte moeten bieden aan een bovenlokale welstandscommissie en -advisering. Ook raadt Nijmeijer aan om niet langer te eisen dat de excessencriteria in de welstandsnota moeten staan, omdat dat in de praktijk niet goed mogelijk is.

Ten slotte zegt Nijmeijer dat in de praktijk van grootschalige (her)ontwikkelingsgebieden veelal gewerkt wordt met andere vormen van kwaliteitsbewaking dan de welstandscommissie (Q-teams, supervisors, beeldkwaliteitplannen), terwijl de wet daarboven ook nog een welstandsadvies eist. 'De vraag is of de inschakeling van een welstandscommissie om een welstandsadvies uit te brengen in alle gevallen wettelijk verplicht voorgeschreven moet blijven', schrijft Nijmeijer in dit verband. 'Denkbaar is dat gemeenten de vrijheid wordt gelaten om zelf te bepalen of de welstandscommissie om advies wordt gevraagd. Voor lichte bouwvergunningen bestaat die keuzevrijheid al.'

Bijvangst

Het evaluatieonderzoek stelt vast, concludeert en doet aanbevelingen. De onderzoeker onthoudt zich over het algemeen van waardeoordelen of persoonlijke interpretaties of terzijdes. Het is aan de lezer (en vooral aan het kabinet) om te oordelen.

Veel lezers kunnen tevreden zijn. Uit de evaluatie blijkt zonneklaar dat de gemeenten en de welstandsadviseurs met vlag en wimpel zijn geslaagd. Nagenoeg alle nieuwe elementen van de Woningwet zijn voorbeeldig uitgevoerd. Gemeenten hebben optimaal gebruik gemaakt van de ruimte die de wet biedt om te differentiëren, om lokaal maatwerk te bieden. Er zijn dus welstandsvrije gemeenten en gemeenten met welstandsvrije gebieden, er zijn strenge en soepele gemeenten, vage en duidelijke gemeenten. De welstandsadvisering is onderworpen aan lokaal politieke uitgangspunten, het is openbaar, transparant en afrekenbaar geworden. Het oude odium van willekeur, vriendjespolitiek, machtswellust en achterkamertjesgedoe kleeft niet meer aan de welstandszorg. Wie daar nog mee aan komt zetten, spreekt in de voltooid verleden tijd.

Er zijn de afgelopen jaren enorme stappen vooruit gezet. Er is bovendien een begin gemaakt met een ontwikkeling die veel verder gaat dan uit de Woningwet-evaluatie blijkt: welstand is uit zijn ivoren toren gekomen, vat zijn taak steeds breder op, en groeit uit naar een gewaardeerde meedenker en adviseur op het brede terrein van de ruimtelijke kwaliteit. Het vooroverleg wint aan belang, de formele welstandstoets kan dan beperkt worden tot een laatste check op de vraag of de advisering over het welstandsbeleid in de fase van het schetsplan adequaat in het definitieve bouwplan verwerkt is. Bovendien worden de welstandscommissies en -organisaties steeds vaker om adviezen gevraagd over terreinen buiten de Woningwet: over de kwaliteit van stedenbouwkundige plannen en bestemmingsplannen, over landschapskwaliteit en over de inpassing van infrastructuur.

Deze vernieuwing valt buiten het blikveld van de evaluatieonderzoeker, en dat is jammer. De wetswijziging was immers vooral bedoeld om een cultuuromslag teweeg te brengen; de kritiek op welstandscommissies en hun slechte imago hebben veel minder te maken met inadequate wet- en regelgeving dan met de vermeende regenteske mentaliteit van veel commissies.

Er zijn tal van aanwijzingen dat de wetswijziging inderdaad tot een grote cultuuromslag heeft geleid, al is het proces nog niet afgerond.

Ten eerste is er de stapel welstandsnota's: een mondiaal unieke operatie, waarbij op stedenbouwkundig niveau de gehele gebouwde omgeving is geanalyseerd, beschreven en politiek kwalitatief gewaardeerd, waarna criteria zijn benoemd die kenmerkend zijn voor de kwaliteit van elk gebied in Nederland. Het belang van deze operatie kan moeilijk worden overschat. Het politieke belang ervan is dat voor eens en voor altijd duidelijk is geworden dat de ruimtelijke kwaliteit een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. De gemeente is een belangrijk schaalniveau voor een betekenisvolle en integrale afweging van ruimtelijke kwaliteit. Het oordeel over architectonische ontwerpen, dat de welstandscommissies uitspreken, heeft alleen maar betekenis in relatie tot de (stedenbouwkundige en architectonische) kwaliteit van de directe omgeving, en die is weer mede afhankelijk van de onderliggende grote structuren van waterstroomgebieden, grondsoorten en occupatiepatronen. Ook vroeger moest in een welstandsadvies altijd een relatie gelegd worden met de omgeving, maar sinds de publicatie van de welstandsnota's is het onvermijdelijk geworden en veel genuanceerder.

Deze beschouwing van de stedenbouwkundige context heeft meteen ook de zwakte aangegeven van onze stedenbouwkundige planning, vooral als bestemmingsplannen in het geding zijn. Het wordt steeds duidelijker dat een deel van de kritiek op welstandsadviezen is terug te voeren op een bestuurlijke onmacht om ruimtelijke planning tot onderwerp te maken van lokale politieke besluitvorming: de welstandscommissie heeft de wettelijke taak om te oordelen over bouwplandetails, maar mag niets zeggen over ruimtelijke keuzes, zoals het toestaan van hoogbouw in volstrekt misplaatste situaties of de plaatsing van een windmolen in een zichtas.

In de praktijk van de welstandsadvisering voltrekt zich een omslag. Steeds meer gemeenten schakelen hun welstandscommissie in voor advies over vraagstukken van ruimtelijke kwaliteit, die het oorspronkelijke domein van de welstandsbeoordeling te boven gaan. Soms wenden zij zich rechtstreeks tot hun eigen commissie – en verbreden deze tot adviesteam ruimtelijke kwaliteit – soms ook wenden zij zich tot de regionale welstandsorganisatie, die op een hoger schaalniveau expertise kan mobiliseren die niet in elke welstandscommissie voorhanden is.

Het is jammer dat deze 'bijvangst' van de nieuwe Woningwet in de evaluatie van de Woningwet geheel genegeerd is. Pogingen van de Federatie Welstand om de transformatie van welstandscommissies naar 'adviescommissies voor ruimtelijke kwaliteit' bij de evaluatie te betrekken bleven vruchteloos.

Deregulering

In de wereld van de bouwregelgeving – het domein van de Woningwet – waait een heel andere wind dan onder ruimtelijke ordenaars en ontwerpers. In de bouwregelgeving staat de rechtszekerheid centraal en het recht van de burger om met zo weinig mogelijk tegenwind zijn ambities te mogen realiseren. Hier viert de deregulering hoogtij. In de ruimtelijke ordening en onder ontwerpers wordt een cultureel debat gevoerd over identiteit en geborgenheid, over culturele vernieuwing versus cultuurbehoud – of nog filosofischer: over behoud van historische kwaliteiten **dankzij** vernieuwing. Hier wordt gezocht naar nieuwe instrumenten om deze culturele waarden, die per definitie subjectief zijn, te waarborgen.

Het zijn twee volstrekt verschillende werelden, die elkaar niet begrijpen. In de welstandszorg komen die twee werelden samen: hier wordt een voortdurende strijd geleverd om enerzijds aan zakelijke denkers uit te leggen dat het bij het bouwen gaat om méér dan vierkante meters alleen, terwijl aan de creatieven die hun droompaleis ontwerpen moet worden uitgelegd, dat er ook voor schoonheid fatsoensregels zijn opgesteld die in het belang van de kwaliteit van de omgeving moeten worden nageleefd.

Het lijkt een gesprek tussen doven, waarbij van de politiek verwacht mag worden dat geen der partijen in een zodanige machtspositie geraakt dat zij haar punt kan maken ten koste van de andere partij. Toch is dat wat in 2007 juist dreigde te gebeuren. In het regeerakkoord is afgesproken dat de regeldruk in deze kabinetsperiode met 25 procent zal worden teruggebracht – bovenop de regels die al door eerdere kabinetten zijn geschrapt. Die reductieafspraken is vervolgens vastgelegd in het bestuursakkoord dat het Rijk met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft gesloten.

Er zijn drie commissies benoemd om in kaart te brengen welke regels gemist kunnen worden: de commissies–Wallage, –Dekker en –Noordzij, voor respectievelijk de regeldruk bij gemeenten, de bouwsector en de transportsector.³

De commissies–Dekker en –Noordzij hebben in 2007 in stilte onderzocht met welke voorstellen zij in de loop van 2008 naar buiten zouden komen. De commissie–Wallage heeft in de zomer van 2007 twee brieven aan minister Vogelaar (minister van Wonen, Werken en Integratie, en dus ook van de Woningwet) geschreven, waarvan de belangrijkste het voorstel bevat om de verplichting uit de Woningwet te schrappen om onafhankelijke welstandscommissies te benoemen. Volgens Wallage bindt die verplichting gemeenten in een keurslijf, dat hen belet om de welstandstoets te organiseren op een manier die het best tegemoet komt aan de lokale behoefte aan flexibiliteit.

³ Taskforce Vermindering Regeldruk Gemeenten (voorzitter: Jacques Wallage); Commissie Fundamentele Verkenning Bouw (voorzitter: Sybilla Dekker);

Commissie Fundamentele Verkenning Transportbelemmeringen (voorzitter: Karel Noordzij).

Na een rumoerige vergadering schaarde de VNG-commissie Ruimte en Wonen, en vervolgens ook het VNG-hoofdbestuur, zich in oktober achter dit voorstel van Wallage.

De verdedigers van dit voorstel stellen dat de gemeenten sneller en slagvaardiger kunnen optreden als niet voor elk plan het advies hoeft te worden ingeroepen van een externe commissie die maar eens in de twee weken vergadert. Wanneer de welstandstoets in handen gelegd kan worden van een ambtelijke bouwplantoetsers – de persoon die ook de juridische toets aan het bestemmingsplan voor zijn rekening neemt – zou een lastige administratieve hobbel kunnen verdwijnen. Desgewenst kan een gemeente haar welstandscommissie in stand houden voor de meer ingewikkelde bouwprojecten.

De critici stellen vast dat alle flexibiliteit die gemeenten graag geregeld zien, nu al tot de wettelijke mogelijkheden behoort: het welstandsbeleid kan uitstekend per wijk worden gedifferentieerd, voor de ene wijk kan de gemeente een onafhankelijke ‘stadsbouwmeester’ aanstellen die de welstandstoets voor zijn rekening neemt, voor de andere wijk een welstandscommissie. Hele categorieën bouwwerken kunnen aan de welstandstoets onttrokken worden en de procedurele snelheid kan worden bereikt door een mandataris uit de commissie te belasten met de afhandeling van de niet-omstreden plannen.

Het voorstel van Wallage vergroot de gemeentelijke vrijheid maar op één punt: het is op dit moment verboden dat een wethouder naar eigen willekeurig goeddunken besluit om een bepaald bouwplan buiten de openbaarheid van de onafhankelijke commissie te houden om het binnenskamers door één van zijn eigen medewerkers op welstandsaspecten te laten toetsen. En het is nu juist dit punt van onafhankelijke toetsing op een transparante manier en in de openbaarheid die de essentie uitmaakt van de Woningwet 2003 en die volgens Nijmeijers onderzoek zo voorbeeldig wordt nageleefd. Vandaar dat de Federatie Welstand in oktober 2007 in een persbericht waarschuwde tegen de terugkeer van de ‘achterkamertjes’, terwijl ook de Bond van Nederlandse Architecten en het College van Rijksadviseurs en de rijksbouwmeester waarschuwden. Volgens de BNA zal de ruimtelijke kwaliteit lijden onder een ambtelijke welstandstoets, omdat bouwplantoetsers geen expertise hebben in het beoordelen van de artistieke en culturele aspecten van architectuur. Er is tot de eerste maanden van 2008 door het kabinet niet gereageerd op de brief van de commissie-Wallage. Evenmin zijn de twee evaluaties van de Woningwet aan de Tweede Kamer gezonden, ofschoon ze in maart 2007 al waren afgerond en ze uiterlijk in juni 2007 aan de Kamer beloofd waren.⁴ Het kabinet is tot dusverre niet in staat geweest de conclusies uit de evaluaties te interpreteren en in een aanbiedingsbrief te verwoorden.

⁴ Art. V van de Wet van 18 oktober 2001 – opgenomen na aanvaarding van het amendement-Rietkerk (Kamerstukken II 2000/2001, 26 734,

nr.18) – bepaalt dat het evaluatieverslag materieel uiterlijk op 30 juni 2007 aan de Staten-Generaal verzonden had moeten worden. Zie: drs. J. in 't Hout en

mr. ing. B. Rademaker 'Woningwet 2003 en verwante wetgeving', p. 222.

Niet dat daar geen pogingen toe zijn gedaan. In het formele inspraakcircuit dook een concept op van een aanbiedingsbrief die het kabinet aan de Tweede Kamer zou willen sturen. Hoewel in die brief lovende woorden worden gewijd aan het belang van welstandstoetsing voor de ruimtelijke kwaliteit, wordt vastgesteld dat er lokaal een breed draagvlak bestaat voor de welstandszorg en de wens wordt uitgesproken 'dat het etiket van subjectiviteit en willekeur dat aan het welstandstoezicht kleefde, grotendeels verleden tijd is...', wordt het voorstel van de commissie-Wallage toch overgenomen.

Ambtelijk is men kennelijk overtuigd van de noodzaak om de welstandszorg verder te dereguleren. Natuurlijk betekent het voorstel van Wallage niet dat er een einde komt aan de welstandszorg. Ruimtelijke kwaliteit en de borging daarvan is een lokaal belang en de afgelopen jaren hebben aangetoond dat dit belang door gemeenteraden en colleges van burgemeester en wethouders terdege wordt onderkend. Er hoeft dus geen angst voor te bestaan dat de gemeenten plotseling massaal afscheid van hun welstandscommissie zouden nemen, wanneer de wettelijke plicht om een dergelijke commissie te benoemen zou worden geschrapt.

Maar er hoeft maar één teleurgestelde bewoner te zijn die de gemeente beschuldigt van handjeklap en vriendjespolitiek in de achterkamer om 'het etiket van subjectiviteit en willekeur' te herintroduceren. Het is bovendien niet goed te begrijpen hoe deregulering bereikt kan worden door één landelijke spelregel te vervangen door 453 gemeentelijke verordeningen. Door de Federatie Welstand, de regionale welstandsorganisaties en enkele gemeentelijke welstandscommissies is achter de schermen met tal van ambtenaren en politici gesproken over de wenselijkheid om de spelregels uit de Woningwet van 2003 voor een onafhankelijke en openbare welstandstoets vast te houden. Zolang het kabinet geen formeel standpunt inneemt in deze kwestie moet het bij deze stille diplomatie blijven, maar velen staan in de startblokken om de barricades te beklimmen, zodra het kabinet formeel voorstelt om de onafhankelijke welstandadviescommissie uit de wet te schrappen.

Evaluatie van het vergunningvrije bouwen

De Woningwetevaluatie bevat twee onderzoeken: behalve de welstandsadviesering via welstandscommissies zijn ook de regels voor vergunningvrij en lichtvergunningplichtig bouwen onderzocht. In dit laatste onderzoek worden bovendien voorstellen gedaan om de categorie vergunningvrije bouwwerken verder uit te breiden, omdat inmiddels besloten is om de lichtvergunningplichtige categorie te schrappen.

Het is een teleurstellend onderzoek. Aangezien nergens geregistreerd wordt wat feitelijk vergunningvrij wordt gebouwd, hebben de onderzoekers zich niet gewaagd aan kwantitatieve uitspraken. De evaluatie beantwoordt dus niet de vraag of het vergunningvrij bouwen populair is, of het geleid heeft tot een vermindering van de (administratieve) lastendruk, in welke situaties de bouwvrijheid aan de achterzijde van de woning tot planologisch onwenselijke beelden heeft geleid of hoeveel burenruzies er zijn ontstaan.

Er is veel aandacht besteed aan formuleringen: de regeling maakt een onderscheid tussen een vergunningvrije aanbouw, uitbouw en bijgebouw; voor elk gelden andere hoogte- en of breedtematen. Er wordt voorgesteld om dit onderscheid te laten vervallen. Verder wordt vastgesteld dat het vergunningvrij slopen van de achtergevel ten behoeve van een serre instortingsgevaar oplevert, maar dat is kennelijk, gezien het uitblijven van calamiteiten, toch niet zo problematisch. De voorstellen voor het uitbreiden van het vergunningvrij bouwen borduren voort op de tot dusverre gekozen systematiek. Intussen zijn deze voorstellen in ambtelijke concepten verder

uitgewerkt omdat zij onderdeel zullen uitmaken van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo), die op 1 januari 2009 van kracht wordt. In deze voorstellen wordt vastgehouden aan de gedachte dat aan de achterzijde van woningen veel meer vrijheid kan worden gegeven dan aan de voorzijde, omdat daar de beeldkwaliteit in het geding is. De uitbreiding van het vergunningvrij bouwen komt in essentie neer op het fors vergroten van de vrije oppervlaktematen en het toestaan van vergunningvrije bouwwerken aan en bij kantoren, bedrijven, scholen en zorgcentra. De uitbreiding kan op bedrijventerreinen en vooral in het buitengebied grote ruimtelijke gevolgen hebben.

Problematisch is vooral dat de uitbreiding van het vergunningvrije bouwen zo weinig principieel tot stand komt. Met zevenmijlslaarzen wordt door de stedenbouwkundige porseleinkast gebanjerd: grote bouwvolumes mogen vergunningvrij worden gebouwd, ook indien zorgvuldig geformuleerde bestemmingsplannen zich daartegen verzetten. En dat gebeurt zonder een principieel debat over het nut van stedenbouwkundig ontwerpen, landschappelijke inpassing en de ratio van een bouwvergunning. Kwesties van licht en lucht, van openbare veiligheid versus individuele risicoverantwoordelijkheid, van volksgezondheid en duurzaamheid, van burenbelang en van schoonheid, kortom: kwesties van beschaving komen in dit debat niet of nauwelijks aan de orde, omdat het beschouwd wordt als een technische opgave, die slechts het domein van de deregulering van bouwregelgeving raakt.

Het jaar 2007 in beeld

Het afgelopen jaar kenmerkt zich opnieuw door grote beroering op het terrein van de welstandsadvisering. Het lijkt wel alsof ieder decennium opnieuw vanuit de rijksoverheid een fundamentele aanslag gepleegd wordt op het voortbestaan van dit zo belangrijke instrument voor de borging van ruimtelijke kwaliteit. En niet alleen op nationaal niveau staat de positie van de welstandsadvisering ter discussie. In menige gemeente is in 2007 de vraag gesteld of de welstandsadvisering op gelijke voet moet worden gecontinueerd. Vaak gebeurde dat naar aanleiding van de bespreking van het jaarverslag van de welstandscommissie. Het is op zichzelf verheugend dat door de verplichting om jaarlijks verantwoording af te leggen van de geleverde werkzaamheden, de gemeenteraad steeds gewezen wordt op haar verantwoordelijkheid voor ruimtelijke kwaliteit en welstandsadvisering. Vooral nog lijkt dat echter niet onmiddellijk te leiden tot een vergroot gevoel van inhoudelijke verantwoordelijkheid voor ruimtelijke kwaliteit, maar tot het kritisch bezien van het gehanteerde instrumentarium. Veel gemeenten zijn op zoek naar een manier om de welstandsadvisering te minimaliseren: zoveel mogelijk plannen van ondergeschikte betekenis zouden ambtelijk moeten worden afgedaan via de sneltoetscriteria, veel plannen kunnen onder mandaat van de commissie door een rayonarchitect of gedelegeerde worden afgehandeld. En voor het overige

overwegen gemeenten om het welstandsvrije gebied flink uit te breiden. In Limburg en Noord-Holland hebben een aantal gemeenten in 2007 hun welstandscommissie vervangen door een dorpsbouwmeester die de wettelijke rol van 'welstandsmeester' (eenmanswelstandscommissie – er is in dit vak nog geen vrouw benoemd) vervult. Eén gemeente (Nieuwkoop in Zuid-Holland, ontstaan na herindeling) heeft in 2007 besloten geheel welstandsvrij door het leven te gaan. Dat brengt het aantal geheel welstandsvrije gemeenten op drie (Boekel en Jacobswoude zijn de twee andere). Ook in de nationale discussie stond de behoefte centraal om te dereguleren. In september 2007 schreef Jacques Wallage, voorzitter van de Taskforce Deregulering Gemeenten in een brief aan minister Vogelaar dat de wettelijke verplichting om een onafhankelijke welstandscommissie te benoemen voor het toetsen van een bouwplan aan het welstandsbeleid, door gemeenten gevoeld wordt als een keurslijf. Zonder zich met de welstandscommissies te verstaan adviseerde Wallage minister Vogelaar om deze wettelijke verplichting uit de Woningwet te schrappen. In oktober 2007 schaarde het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zich achter dit voorstel. Volgens een ambtelijke notitie is een onafhankelijk welstandsadvies niet meer nodig nu er welstandscriteria zijn opgesteld: de toetsing van die criteria zou ook wel

door een ambtelijke plantoetsers kunnen plaatsvinden. De Federatie Welstand, de Bond van Nederlandse Architecten, de Vereniging Bouw- en Woningtoezicht en het College van Rijksadviseurs hebben krachtig stelling genomen tegen deze voorstelling van zaken, zowel in brieven aan de bewindsvrouw als in artikelen in de pers. Daarmee is de dreiging echter niet verdwenen: in november dook in het overlegcircuit een ambtelijk concept op van een kabinetstandpunt over de Woningwet. Hoewel het concept zich in zeer positieve bewoordingen uitlaat over de implementatie van de Woningwet 2003 door welstandscommissies en gemeenten, wordt toch voorgesteld om de verplichting tot het benoemen van een onafhankelijke commissie uit de Woningwet te schrappen. In de laatste maanden van 2007 is daarom veel aandacht uitgegaan aan het opnieuw doordenken en formuleren van de noodzaak van nationale spelregels op het terrein van de welstandsadviesing als cruciaal element in het brede instrumentarium voor de borging van ruimtelijke kwaliteit.

Deze sombere verhalen over deregulering, een 'onsje minder welstand' en dorpsbouwmeesters zijn echter maar één kant van de medaille. Want er staat een groot aantal zeer positieve ontwikkelingen tegenover die bemoedigend zijn voor iedereen die zich bekommert om de ruim-

telijke kwaliteit. Niet alleen heeft ruimtelijke kwaliteit de warme belangstelling van het kabinet en zijn er in 2007 een flink aantal beleidsmaatregelen aangekondigd om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen en de verrommeling te bestrijden, ook in veel gemeenten klopt een warm hart voor deze verantwoordelijkheid. Een toenemend aantal gemeentelijke welstandscommissies is actief op een breed terrein van advisering over ruimtelijke kwaliteit; zij tooien zich gewoonlijk met de naam 'adviescommissie ruimtelijke kwaliteit' of iets dergelijks (commissie stadskwaliteit, commissie stedelijk schoon), en verzorgen niet alleen de wettelijke welstandsadviesing, maar zijn ook nauw betrokken bij de advisering over stedenbouwkundige plannen, landschapontwikkelingen, reclamebeleid en monumentenzorg. Zonder compleet te willen zijn vallen in elk geval de volgende 'verbredé' stedelijke commissies te noemen: Apeldoorn, Bussum, Gouda, Velsen, Leiden, Breda, Eindhoven, Venlo, Venray, Oss, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Maastricht, Den Bosch, Den Haag, Almere.

De ongeveer 330 gemeenten die hun welstandscommissie hebben ondergebracht bij een regionale welstandsorganisatie, kunnen gebruik maken van het brede pakket aan expertise dat deze organisaties ofwel zelf in huis hebben, ofwel onder contract extern beschikbaar kunnen stellen. Die expertise is soms beschikbaar in de reguliere welstands-

commissie, maar wordt in andere gevallen als maatwerk aangeboden aan gemeenten die er behoefte aan hebben (bijvoorbeeld een ervenconsulent of een deskundige op het gebied van archeologie).

Projecten onder de vlag van de Federatie Welstand

WelstandTransparant

In het project WelstandTransparant wordt een standaardmodel ontwikkeld voor digitalisering van welstandsnota's opdat publicatie op internet mogelijk wordt, op een betekenisvollere manier dan de publicatie van een pdf-versie van het papieren document. Dit model, 'Informatiemodel Welstandsbeleid' IMWE is opgesteld naar het voorbeeld van de IMRO en IMKICH modellen voor respectievelijk ruimtelijke plannen (bestemmingsplannen e.d.) en cultuurhistorische informatie. Door aansluiting te zoeken bij deze nationale standaards ontstaat een systeem dat uitwisseling mogelijk maakt met gemeentelijke ruimtelijke plannen en op den duur ook zodanig raadpleegbaar dat per adres alle relevante beleidsinformatie uit de ruimtelijke plannen, de welstandsnota en de cultuurhistorie op te vragen is, inclusief het vergunningstraject.

In 2006 is de eerste fase van IMWE afgesloten met de oplevering van het Informatiemodel. Met enige maanden vertra-

ging – te wijten aan personeelwisselingen en onduidelijke verantwoordelijkheidsstructuren aan de zijde van de opdrachtgever, de ministeries van BZK en VROM – is in de zomer van 2007 de tweede fase van WelstandTransparant gestart. In deze fase wordt een centrale voorziening gebouwd en wordt het IMWE-model via deze voorziening in tien pilotgemeenten getest. Bovendien worden tijdens deze fase door softwarebedrijven invoertools en viewers ontwikkeld, en zal op brede schaal ruchtbaarheid worden gegeven aan de voortgang van het project. De tweede fase wordt eind 2008 afgerond; in de fase daarna is het model beschikbaar voor alle gemeenten; van hen wordt dan verwacht op eigen kracht de welstandsnota's te digitaliseren, wat ook noodzakelijk zal blijken te zijn in het kader van de (digitale) omgevingsvergunning die in de loop van 2009 van kracht wordt.

Routeontwerp

In februari 2007 heeft de Federatie Welstand een overeenkomst gesloten met Verkeer en Waterstaat voor het project 'Routes naar Welstand'. Dit project is een vervolg op het succesvolle vergelijkbare project voor het routeontwerp van snelweg A12.

Het Steunpunt Routeontwerp, namens drie ministeries ondergebracht bij het Atelier Rijksbouwmeester, heeft in 2007 voor drie nieuwe snelwegen een routevisie

opgesteld, te weten voor de A2 (Amsterdam-Maastricht), de A4 (Amsterdam-Den Haag-Rotterdam-Breda-Antwerpen) en de A27 (Almere-Utrecht-Breda). In deze routevisies wordt aandacht gevraagd voor de kwaliteit van het wegontwerp en alles wat daarmee samenhangt en voor de kwaliteit van de omgeving van de snelweg (datgene wat de snelweggebruiker waarneemt). In een aantal gevallen fungeert het routeontwerp bovendien als startpunt van een gebiedsontwikkeling bij een van de 'parels' die langs de weg zijn benoemd. In het project Routes naar Welstand heeft de Federatie Welstand vier deelprojecten geformuleerd:

- de Federatie Welstand informeert de lokale welstandscommissies en de gemeentebesturen over het bestaan van de routeontwerpen en over de noodzaak om deze routevisies vast te leggen in lokaal kwaliteitsbeleid. Zonder een dergelijke codificatie mist de welstandscommissie een toetsingskader voor de beoordeling van bouwaanvragen en stedenbouwkundige/landschappelijke ontwikkelingen;
- de Federatie Welstand faciliteert gemeenten bij de opstelling van welstandsparagrafen of ruimtelijke kwaliteitsvisies door de instelling van een stimuleringsfonds, dat gevoed wordt door een bijdrage van Verkeer en Waterstaat;
- de Federatie Welstand benoemt een expertteam routekwaliteit, waarvan

de leden als toegevoegd adviseurs aanschuiven bij de gemeentelijke welstandscommissies, wanneer er ontwerp vragen aan de orde zijn in de invloedssfeer van de genoemde routes;

- de Federatie Welstand geeft opdracht tot het schrijven van een aantal essays waarin aandacht besteedt wordt aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid en de beschikbare beleidsinstrumenten voor het borgen van ruimtelijke kwaliteit bij een bovenlokaal project waarin de gemeente slechts als vergunningverlener participeert.

In het kader van Routes naar Welstand zijn in 2007 tal van voorlichtingsactiviteiten voor gemeenten en gemeentelijke welstandscommissies georganiseerd. Op 20 december heeft de Federatie het reglement voor de genoemde stimuleringsregeling vastgesteld en bekend gemaakt.

Nieuwe Hollandse Waterlinie

Het project over de ruimtelijke kwaliteit en het welstandsbeleid voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie is in 2007 afgerond met de publicatie van 'Zorg voor kwaliteit; themabijlage welstandsbeleid Nieuwe Hollandse Waterlinie' in december. In de themabijlage is in kort bestek de essentie weergegeven van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de kwaliteitscriteria die hiervoor zijn opgesteld door de

Liniecommissie en het Kwaliteitsteam die voor dit project door de rijksoverheid zijn ingesteld. De publicatie nodigt gemeenten uit om in de eigen welstandsnota een gebiedsbeschrijving en specifieke welstandscriteria te formuleren; in de publicatie is daarvoor een handreiking geboden.

Jaarcongres

Het jaarcongres van de Federatie werd in 2007 gehouden in Almere. 20 juni was een prachtige, zonnige dag, zeer geschikt om te congresseren in de nieuwe schouwburg van Almere-Stad en excursies te maken per bus, fiets of te voet. Thema van dit jaarcongres was Publieke kwaliteit in private handen. Een onderwerp dat actueel is in een tijdsgewricht van zichzelf profilerende burgers en decentralisatie van overheidstaken. Burgers rukken op het in publieke domein, willen zelf opdrachtgever zijn van hun woonomgeving – of althans een flinke vinger in de pap hebben. Het congres werd geopend door de voorzitter van de Federatie Welstand, de commissaris der Koningin in Overijssel, Geert Jansen. Gastvrouwstad Almere, met de ambities van wethouder A. Duivesteijn om grote groepen burgers de kans te geven particulier opdrachtgever te worden, de monotonie en gelijkvormigheid van de grote woonwijken te doorbreken en zo een grotere betrokkenheid van burgers bij hun

woonomgeving te creëren, stond model voor het congressthema. Duivesteijns beleidsmedewerker Jacqueline Tellinga legde uit hoe Almere deze ambities gaat waarmaken: via het betrekken van bewoners bij bouwprogramma's, prijsvragen, het aanbod van duizenden kavels. Chris Kuijpers, plaatsvervangend directeur-generaal Ruimte van het ministerie van VROM sprak over verrommeling en hoe het Rijk met dit nieuwe aandachtsveld denkt om te gaan. Stadsocioloog Arnold Reyndorp, auteur van het boek Privé Domein, lichtte toe hoe ook in Nederland vormen van gated communities oprukken en of je dat als een goede of slechte ontwikkeling moet zien. Dirk Baalman, adjunct-directeur van Het Oversticht, vertelde het een en ander over de welstandspraktijk, met als lichtend voorbeeld het proces in Roombeek, Enschede waarbij deze regionale welstandsorganisatie nauw was betrokken. In een discussie met de zaal ondervroeg architect Thijs Asselbergs een panel met als deelnemers Anne Blik, gedeputeerde van de provincie Flevoland; de secretaris van de commissie welstand en monumenten in Rotterdam Jaap voor in 't Holt; Jules Iding, wethouder van Oss; Chris Jagtman van AM Wonen en Jan de Vletter, directeur van corporatie de Alliantie. De middagexcursies gingen naar de Stripheldenbuurt, Overgooi en de Noorderplassen, en het stadshart, waarbij ook een aantal Almeerse privé domeinen werd bezocht. Een succesvol congres voor

de deelnemers, waar oude en nieuwe banden werden aangeknoopt tijdens de lunch en koffiepauzes. Zonder het enthousiasme en het voortvarende geregeld door de secretaris van de welstandscommissie van Almere, Ton Kalkman, had de Federatie Welstand dit congres niet zo voortreffelijk kunnen organiseren.

Algemene Ledenvergadering

In 2007 werd de Algemene Ledenvergadering van de Federatie Welstand gehouden in Assendelft. Op 27 september werd de Federatie hartelijk ontvangen door het bedrijf Afvalzorg in zijn nieuwe hoofdkantoor dat op een spectaculaire manier aan het Noordzeekanaal is gelegen, naast en zelfs op de afvalberg met de romantische naam Nauerna waarmee het bedrijf zijn geld verdient. Architect Dik Kerste hield een toelichting en rondleiding door het gebouw dat behalve zijn duurzame materiaalkeus en lichte, moderne uitstraling steunt op een uitzonderlijke fun-dering die rekening kan houden met de verwachte zettingen van een vuilnisbelt. Na de behandeling van de jaarverslagen (financieel en inhoudelijk) en de presentatie van de begrotingen, werd het jaarplan 2008 gepresenteerd waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen activiteiten en projecten. De projecten worden qua uren en geld in een boekhouding bijgehouden.

De projecten voor 2008 zijn: Welstand-Transparant, visitatiecommissie, het organiseren van een internationaal congres en de uitgave van een boek over ruimtelijke kwaliteit in Europa, het maken van het kwartaalblad Oog voor welstand en een aantal projecten rondom de verbreiding van welstand, zoals welstand in ontwikkelingsgebieden, het Landschapsmanifest en bovenlokale welstandsadviesering (routeontwerp, Nieuwe Hollandse Waterlinie). Ook de kennisbevordering door het aanbieden van cursussen vormt onderdeel van de taken van de Federatie. Als activiteiten kunnen genoemd worden: bijdragen aan de evaluatie Woningwet, in algemene zin lobbywerk, klanttevredenheidsonderzoeken en het nadenken met allerlei partijen over de oprichting van een leerstoel Ruimtelijke Kwaliteit. Optreden als vraagbaak en het aanbieden van informatie over aanvragen voor second opinion, waar de mondige burger meer en meer gebruik van maakt, behoren tot de taken van het bureau Federatie Welstand.

Zoals gebruikelijk werd in de tweede helft van de ochtend gedebatteerd over een specifiek onderwerp. In het verslagjaar was dat de evaluatie van de Woningwet. Aan de hand van een aantal stellingen van F. ten Cate werd gesproken over wat de beoogde wijzigingen voor welstand te betekenen zullen hebben. Belangrijkst standpunt van de vergadering was dat in de Woningwet het verplicht inwinnen van

de onafhankelijke welstandstoets overeind moet blijven en dat gemeenten hun welstandscmissies moeten omvormen tot brede adviesteams ruimtelijke kwaliteit. De Federatie wil waar mogelijk de positie van welstand als cultureel instrument in de bevordering van ruimtelijke kwaliteit versterken. Als taken voor de gemeente ziet de Federatie een verantwoordelijke omgang met kwetsbare publieke waarden en gevaren voor de samenleving, als gevolg van deregulering en decentralisatie. De Federatie is bezorgd over de aantasting van het buitengebied als gevolg van de voorstellen, waarbij volgens haar niet de maat, maar de zichtbare invloed op de publieke ruimte doorslaggevend moet zijn. Bij de excessenregeling werden vraagtekens gezet: dreigende stuwmeren en het paard achter de wagen gespannen. De transparantie van de adviezen en de openbaarheid van de adviescommissies welstand en monumenten moeten beter worden uitgedragen. Nog steeds zijn er opdrachtgevers helemaal niet op de hoogte van wat de commissies doen. Hier ligt een taak voor zowel gemeenten als de Federatie. Andere punten die nog aan de orde kwamen waren de zachte kant van het welstandsadvies, het collegiaal overleg buiten de criteria van de nota om, waarmee een discussie wordt aangezwengeld tussen commissieleden en ontwerpers van een bouwplan, waarmee het culturele discours wordt gediend. Welstandsvergaderingen zijn waarschijn-

lijk een van de weinige platforms waar architecten 1 op 1 met elkaar over hun plannen kunnen discussiëren. Na de lunch werd per bus een tocht gemaakt over de heuvels en dalen van afvalberg Nauerna en werd de tocht voortgezet naar de wijk Vissershop in Zaanstad. Dit wijkje uit het begin van de 20ste eeuw, bewoond door strijdlustige Zaankanters, werd niet vermalen door stadsvernieuwing, maar op ingenieuze manier herbouwd door woningcorporatie ZVH en haar architect Bas Liesker (Heren 5). De ziel van het oude Vissershop werd, vergezeld door veel inspraak, getransporteerd naar de nieuwbouw, die dezelfde elementen als het oude tuindorp biedt: kleinschaligheid, voortuintjes, smalle straten met zorgvuldige zichtassen, een driehoekig plein in het hart van de wijk. Vissershop is een perfecte demonstratie van een combinatie van verantwoordelijk opdrachtgeverschap en een hoge kwaliteit van architectuur. In een dergelijke synergie van economisch belang en schoonheid wordt meeslepende ruimtelijke kwaliteit vanzelfsprekend.

Cursussen van de Federatie Welstand

Kennismaking met welstand

De Federatie Welstand neemt sinds enige tijd deel aan de programmacommissie van Stichting Erfgoed Nederland (voorheen Nationaal Contact Monumenten),

het Nationaal Restauratiefonds en de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten. In 2007 werden cursussen aangeboden onder de noemer: Cultureel erfgoed: meer dan alleen monumenten! Binnen dit kader verzorgde de Federatie Welstand de cursus 'Kennismaking met welstand'.

Deze introductiecursus is vooral bedoeld voor 'beginnelingen' in het welstandsmétier (secretarissen, voorzitters, commissieleden, ambtenaren) en maakt hen wegwijs in de geschiedenis en het vak welstand. Aan bod komen onderwerpen als: de formele taken van welstand, waar liggen zijn wortels, hoe werkt de advisering of toetsing in de praktijk, welke relatie bestaat er tussen de welstands- en monumentencommissies? De docenten geven zo veel mogelijke praktische voorbeelden bij deze cursus. Als voorbereiding op het middagprogramma worden ook telkens deskundigen uit de bezochte gemeente uitgenodigd om een toelichting te geven op een bijzonder stedenbouwkundig plan, woonwijk of monumentaal ensemble.

In het verslagjaar zijn twee cursussen gegeven: 24 mei in Heerenveen en 25 september in Leiden. De ochtendprogramma's zijn informatief en hebben betrekking op het hanteren van de welstandsnota, de historische wortels van welstandstoezicht en praktijkvoorbeelden. De inleidingen werden verzorgd door Flip ten Cate, directeur Federatie Welstand;

Paul van der Grinten, architect-stedenbouwkundige, maker van een aantal welstandsnota's en voorzitter van een welstandscommissie (Van der Grinten gaf de cursus in Leiden); Harrie van Helmond, architect en lid van een welstandscommissie; Dirk Baalman, adjunct-directeur van Het Oversticht (Baalman gaf de cursus in Heerenveen). In Heerenveen werd de cursus gehouden in een monumentaal pand in het centrum van Heerenveen, nu in gebruik als restaurant de Heerenkamer. Hier lichtte Gerda ten Cate, beleidsmedewerker van Federatie Welstand, het middagprogramma toe en vertelde Ap Timmermans, directeur van Hûs en Hiem, over de relatie welstand – monumenten bij zijn organisatie in Friesland. 's Middags wandelde de groep door de nieuwe wijk Skoaterwald en het aangrenzende Oranjewoud. In Skoaterwald zijn interessante experimenten uitgevoerd op het gebied van stedenbouw en woningtypologie. Heel bekend is de woonbuurt Zwanenwoud naar ontwerp van Sjoerd Soeters: woningen rondom een enorme open, collectieve groene hof. Het stedenbouwkundig ontwerp van Kuiper Compagnons wordt gekenmerkt door thematisering van woontypen om een zo groot mogelijke differentiatie te bereiken, en door veel groen. De overgang van dekzandrug naar veenlandschap is fraai in de woonwijk verbeeld. Het bos van Oranjewoud, een samenstel van oude landgoederen, ligt vlak naast Skoaterwald. In het

verlengde van een van deze landgoederen, nog voorzien van een witgestuct landhuis met park, werd een nieuw strak park met enorme zichtlijnen ontworpen door landschapsarchitect Michael van Gessel. Van Gessel liet zich sterk inspireren door de van oorsprong barokke aanleg van het landgoed. In het nieuwe park staat op een monumentale water-as het nieuwe museum Belvédère. Bijzondere landschappen, een geslaagde stedenbouwkundige uitleg en een bovengemiddelde architectuur, de directe nabijheid van inspirerende cultuurhistorische relictten en groen, demonstreerden in Heerenveen het belang en het welslagen van een voortdurende aandacht voor ruimtelijke kwaliteit. In Leiden werd het ochtendprogramma gehouden in het mysterieuze complex van de Burcht. Het cursusprogramma werd hier aangevuld met een verhaal van Dick Bruijne, voorzitter van de Leidse Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (het pad van een voorzitter gaat niet altijd over rozen, zoals uit dit praktijkverhaal bleek). Vervolgens gaf Nanda van Geest, beleidsmedewerker gemeente Leiden, een toelichting op de Nieuwe Kaart van Leiden. Het gaat hier om een integrale kaart om de samenhang tussen veelsoortige projecten te verkrijgen. Tijdens de excursie onder leiding van de gemeentelijke stedenbouwkundige K. Forouzan werden stukken van de binnenstad bezocht waarvoor ambitieuze sloop- en nieuwbouwplannen bestaan. Vervolgens werd

een bezoek gebracht aan de wijk Nieuw Leyden, de locatie van het oude slachthuis, waar op basis van een experimenteel stedenbouwkundig ontwerp van MVRDV een woonwijk wordt gerealiseerd volgens een aantal spelregels. De bewoners hebben veel vrijheid gekregen om de eigen kavel in te vullen, maar wel op basis van een sterke regie vanuit het gemeentelijke projectteam. Regulier welstandstoezicht is hier vervangen door spelregels en regie.

Schriftelijk welstandsadvies

Schriftelijk welstandsadvies is een training voor secretarissen en commissieleden die het gevoel hebben bijscholing nodig te hebben. Het formuleren van een duidelijk welstandsadvies, de scheiding tussen dat wat de welstandsnota aan criteria noemt en wat een commissie als 'ongevraagd collegiaal advies' aan het verplichte advies kan toevoegen, is lastig. De adviezen moeten zo helder en objectief mogelijk zijn, om misverstanden en juridische procedures te voorkomen. De cursus zoekt in op juridische aspecten van het advies, maar is tegelijk ook een taal cursus die de mensen die het advies moeten schrijven, behulpzaam is bij het vermijden van fouten. In 2006 duurde de cursus een dag en een halve dag, waarbij op de zogenaamde terugkomdag werd bekeken of de aanwijzingen van de cursusleiders hun vruchten hadden afgeworpen op het opstellen van adviezen. Docenten waren

Maurice Bogie van het Gelders Genootschap, die het juridische deel voor rekening nam, en Cees Braas van de Hogeschool Utrecht die de cursisten de fijnere journalistieke kneepjes van het schrijfvak bijbracht.

Ontwikkelingen in beleid en organisatie

Bestuursactiviteiten en commissies

Het Algemeen Bestuur (AB) van de Federatie Welstand vergaderde viermaal in 2007: 1 februari, 14 juni, 27 september en 6 december. De AB vergadering op 27 september werd gecombineerd met de Algemene Ledenvergadering. Het Dagelijks Bestuur (DB) dat in 2005 werd ingesteld, houdt toezicht op het functioneren van de organisatie en doet zonedig suggesties voor verbetering. In 2007 is het DB zesmaal samengekomen: 1 februari, 5 april, 14 juni, 29 augustus, 25 oktober en 6 december.

In 2007 heeft een aantal mutaties in het Algemeen Bestuur plaatsgevonden:

- De heer drs. F.G.J.M. Beckers, burgemeester van Schinnen had zitting in het AB namens de ledencategorie gemeenten met een eigen welstandsorgaan. Hij werd in 2007 opgevolgd door de heer D.A.M. Akkermans, burgemeester van Voerendaal.
- De heer ir. P.G. Vermeulen, directeur Van Mourik Vermeulen Architecten en voorzitter van de Commissie Welstand en Monumenten Utrecht, zat sinds 2006 in het AB in de categorie gemeenten met een eigen welstandscmissie. In 2007 liep zijn termijn af als voorzitter van de commissie. Zijn plaats in het AB is ingenomen door mevrouw drs. M.P. van der Wiel, secretaris van de Commissie Welstand en Monumenten Utrecht.
- De heer ir. A. Marcellis, directeur Marcellis Wolak Landschapsarchitectuur, zat namens de ledencategorie rechtspersonen (NVTL) in het AB. In 2007 verliep zijn termijn. Hij is opgevolgd door mevrouw ing. C.L.M. Buys, dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam.
- De heer ir. H.L. Marinus, senior beleidsadviseur Vereniging van Nederlandse gemeenten, zat namens de ledencategorie rechtspersonen (VNG) in het AB. Wegens vervroegde uittrekking legde hij zijn bestuursfunctie neer. De VNG heeft daarna besloten niet langer een persoon af te vaardigen in het AB van de Federatie Welstand.
- De heer ir. J.A.F. Timmermans, directeur Hûs en Hiem, was tot het einde van zijn termijn in 2007, lid AB en secretaris / vice-voorzitter van het DB in de ledencategorie provinciale / regionale welstandsorganisaties (Groningen en Friesland). Hij is opgevolgd door ir. P.W. Havik, directeur Libau.

In het Dagelijks Bestuur trad ook een mutatie op, doordat de bestuurstermijn van ir. J.A.F. Timmermans verliep. Ir. W. Lavooij, tot dan toe penningmeester, volgde Timmermans op in de functie van secretaris en tevens vice-voorzitter van het DB; als penningmeester werd Lavooij opgevolgd door ir. C.E. van Esch, in het dagelijks leven directeur van de regionale welstands- en monumentenorganisatie Gelders Genootschap.

Jaarcongres en Algemene Ledenvergadering

Op 20 juni 2007 werd het jaarlijkse congres van de Federatie Welstand gehouden in groeistad Almere. De Federatie hoopt met de jaarlijkse congressen actuele onderwerpen ter discussie te stellen en haar leden de kans te geven elkaar te ontmoeten.

Op 27 september 2007 werd de 76^e Algemene Ledenvergadering gehouden in het opzienbarende hoofdkantoor van het bedrijf Afvalzorg in Nauerna (Assendelft). Tijdens het ochtendgedeelte werden de verschillende bestuurswisselingen afgehandeld. Het financiële jaarverslag en de begroting voor 2007, met de meerjarenraming 2007-2011 werden besproken en vastgesteld. Ook werd het Jaarplan 2008 gepresenteerd, gebaseerd op de bestaande Beleidsvisie 2006-2009. In het Jaarplan zijn de lopende activiteiten en de speciale projecten ondergebracht, met de voor elk project verantwoordelijke personen. Van alle projecten wordt een boekhouding bijgehouden. Het middagprogramma bestond uit een bezichtiging van het uitzonderlijke opvijzelbare gebouw van Afvalzorg en excursies in de omgeving: een bezoek aan de vuilnisbelt van Nauerna en een bezoek aan de wijk Vissershop in Zaanstad.

Overige projecten in 2007

De medewerkers van de Federatie Welstand hebben in 2007, in overeenstemming met het beleidsplan, hun tijd besteed aan de volgende onderwerpen (NB: een inhoudelijke beschrijving van de projecten treft u aan in het vorige hoofdstuk van dit jaarverslag):

Communicatie met de leden

Er is een verheugende toename te constateren van het beroep dat de leden van de Federatie doen op het bureau. Er komen concrete vragen binnen (per mail en per telefoon) over reglementen of veranderingen in wet- en regelgeving, maar ook verzoeken van gemeentebesturen om (vaak samen met regionale welstandsorganisaties) presentaties te geven of mee te debatteren over de toekomst van het welstandsbeleid. Vooralsnog is deze toename te beantwoorden binnen de personele ruimte van de Federatie Welstand, en heeft hij nog niet geleid tot vermindering van andere activiteiten. Wanneer deze trend zich doorzet is het noodzakelijk om nog helderder keuzes te maken ten aanzien van de prioriteiten. De Federatie voert intensief overleg met de negen regionale welstandsorganisaties in het verband van het Dirov ('Directeurenoverleg'). Naast de bestuursvergaderingen en de Algemene Ledenvergadering is dit gremium van groot belang voor de inhoudelijke voeding, als klankbord en

voor de prioriteitsstelling van de activiteiten.

Externe communicatie

Een belangrijke taak van de Federatie Welstand ligt in de belangenbehartiging en het vertegenwoordigen van het 'gezicht' van de welstandscommissies. In dit kader heeft de Federatie in 2007 een groot aantal gesprekken en correspondentie gevoerd met lokale, provinciale en landelijke politici en bestuurders, met ambtenaren van verschillende bestuurslagen en departementen, met brancheorganisaties in de sector van bouw, cultuurhistorie, ontwerp en ruimtelijke ordening. De Federatie heeft verder kennis en capaciteit ingebracht in de alliantie van 35 organisaties die gezamenlijk het Landschapsmanifest hebben ondertekend, in de klankbordgroep ter begeleiding van de evaluatie van de Woningwet, in de Werkgroep Ruimtelijke Kwaliteit WeRK van Habiforum en in de begeleidingsgroep van de website Landschap Ontwikkelen met Kwaliteit van het ministerie van LNV. Sinds jaar en dag participeert de Federatie ook in het Overlegplatform Bouwregelgeving en de daaronder ressorterende Juridisch Technische Commissie – twee adviesorganen van het ministerie van VROM. Aan het eind van het jaar werd op het ministerie van OCW gesproken over de aanstaande nota Architectuur en Ruimtelijk Ontwerp en over de modernisering

van het stelsel van de Monumentenzorg. Ook zijn op het ministerie van VROM (directoraat-generaal Ruimte) gesprekken gevoerd over het programma Mooi Nederland en over de structuurvisie snelwegpanorama's.

Projecten

Medewerkers van de Federatie Welstand hebben verder hun tijd besteed aan de volgende projecten die onder de vlag van de Federatie (maar veelal met een projectleiding die bij één van de leden was ondergebracht) zijn uitgevoerd:

- Welstand Transparant;
- Routes naar Welstand;
- Zorg voor kwaliteit: welstandsbeleid voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie;
- Jaarcongres 2007 in Almere;
- Cursussen;
- Oog voor Welstand;
- up to date houden van website www.fw.nl.

Bestuursleden en commissies

Algemeen Bestuur

De heer D.A.M. Akkermans
Burgemeester van Voerendaal, namens de
ledencategorie gemeenten met een eigen
welstandsorgaan

De heer drs. F.H.J. Altenburg
Senior beleidsmedewerker planologische
Monumentenzorg, Rijksdienst voor archeologie,
cultuurlandschap en monumenten, toehoorder,
niet stemhebbend

De heer ing. J. van Blarikom
Lid vakgroep Bouwen en Wonen van de
Vereniging Stadswerk, namens de ledencategorie
rechtspersonen (VSN)

De heer P.C.J. Boelens
Burgemeester van Maasdonk, voorzitter
bestuur Welstandszorg Noord-Brabant, namens
de ledencategorie provinciale / regionale
welstandsorganisaties (Noord-Brabant)

Mevrouw ing. C.L.M. Buys
Dienst Ruimtelijke Ordening gemeente Amsterdam,
namens de ledencategorie rechtspersonen (NVTL)

De heer ir. C.E. van Esch
Directeur Gelders Genootschap, namens
de ledencategorie provinciale / regionale
welstandsorganisaties (Utrecht en Gelderland),
penningmeester

De heer ir. P.W. Havik
Directeur Libau, namens de ledencategorie
provinciale / regionale welstandsorganisatie
(Groningen en Friesland)

De heer ir. L. Houët
Beleidsmedewerker in de gemeente Tilburg, namens
de ledencategorie gemeenten met een eigen
welstandsorgaan

De heer mr. G.J. Jansen
Commissaris der Koningin te Overijssel, voorzitter

De heer drs. J. Jansen
Directeur Het Oversticht, namens de ledencategorie
provinciale / regionale welstandsorganisaties
(Overijssel en Drenthe)

De heer ir. W.A. Lavooij
Directeur adviesbureau Lavooij over Vorm, namens
de ledencategorie rechtspersonen (BNSP),
secretaris, vice-voorzitter

De heer prof. dr. N.J.M. Nelissen
Namens de ledencategorie onder art. 7.d van de
statuten, op persoonlijke titel

Mevrouw drs. A.M.J. Rijckenberg
Voorzitter van de Commissie voor Welstand
en Monumenten Amsterdam, namens de
ledencategorie gemeenten met een eigen
welstandsorgaan

De heer dr. ir. N. de Vreeze, directeur WZNH,
adviescommissies voor ruimtelijke kwaliteit,
namens de ledencategorie provinciale / regionale
welstandsorganisaties (Noord- en Zuid-Holland en
Zeeland)

Mevrouw drs. M.P. van der Wiel
Secretaris Commissie Welstand en Monumenten
Utrecht, namens de ledencategorie gemeenten met
een eigen welstandsorgaan

De heer dr. P.J.G. Zelissen
Voorzitter welstandscommissies Apeldoorn, Oss en
Venlo, namens de ledencategorie gemeenten met
een eigen welstandsorgaan

Dagelijks bestuur

De heer mr. G.J. Jansen
Commissaris der Koningin te Overijssel, voorzitter

De heer ir. W.A. Lavooij
Directeur adviesbureau Lavooij over Vorm, namens
de ledencategorie rechtspersonen (BNSP),
secretaris, vice-voorzitter

De heer ir. C.E. van Esch
 Directeur Gelders Genootschap, namens
 de ledencategorie provinciale / regionale
 welstandsorganisaties (Utrecht en Gelderland),
 penningmeester

De heer F. ten Cate
 Directeur Federatie Welstand

Bureau

Flip ten Cate
 Directeur

Gerda ten Cate
 Beleidsadviseur

Christian Braak
 Bureau medewerker

Secretariaat

Federatie Welstand
 Tussen de Bogen 18
 1013 JB Amsterdam
 Telefoon: 020 412 49 64
 Fax: 020 612 13 70
 E-mail: info@fw.nl
 Website: www.fw.nl

Postrekening 333 666
 t.n.v. Federatie Welstand, Amsterdam

Samenstelling commissies

Het bestuur en het bureau van de Federatie
 Welstand worden geadviseerd door een aantal
 commissies. Hieronder volgt een overzicht van de
 samenstelling per 31 december 2007.

Project Welstand Transparant

Stuurgroep
 Federatie Welstand (F. ten Cate)

Federatie Welstand (F. van de Meiracker,
 Dorp, Stad & Land)

Ministerie van VROM (H. van Egmond)

Ministerie van OC&W/RACM (mw. C. Schönfeld)

Ministerie van BiZa (mw. A. Okma)

Vereniging BWT Nederland (E. de Wit)

ICTU (P. Francissen)

BNA en BNSP (L. Oomen, Croonen adviseurs)

Geonovum (M. Reuvers)

Projectteam

GerhardMark van der Waal (projectleider,
 Dorp, Stad & Land)

Kim Grift (Dorp, Stad & Land);
 vanaf maart: Hilde Harmsen (Dorp, Stad & Land)

Martijn Snel (Dorp, Stad & Land)

Congrescommissie

Thijs Asselbergs
 Architectuurcentrale

Flip ten Cate
 Directeur Federatie Welstand

Gerda ten Cate
 Beleidsmedewerker Federatie Welstand

Wendeline Dijkman
 De Gebouwendigs

Ton Kalkman
 Secretaris Welstandscommissie Almere

Carla de Kovel
 Dorp Stad & Land

Johan Roelofs
 Dorp Stad & Land

Noud de Vreeze
 Directeur WZNH, adviescommissies voor
 ruimtelijke kwaliteit

Piet Zelissen
 Voorzitter van de Commissies Ruimtelijke Kwaliteit
 in Apeldoorn, Oss en Venlo

Werkgroep Routes naar Welstand

Flip ten Cate
 Federatie Welstand

Dave Ellens
 Welstandszorg Noord-Brabant

Jaap voor in 't Holt
 Commissie voor Welstand en Monumenten
 Rotterdam

Ton Langenberg
 Welstandscommissie Eindhoven

Frans van den Meiracker
 Dorp Stad & Land

Jef Muhren, WZNH, adviescommissies voor
 ruimtelijke kwaliteit

Anthony Tom
 Welstand en Monumenten Midden-Nederland

Jan Wabeke
 Gelders Genootschap

Manon van der Wiel
 Commissie Welstand en Monumenten Utrecht

2007 in cijfers

Balans na verwerking exploitatieresultaat

34

	31 december 2007	31 december 2006
Vaste activa		
Materiële vaste activa	0	758
Vlottende activa		
Vorderingen en overlopende activa		
Debiteuren	68.271	14.984
Overige vorderingen	64.849	76.322
	<u>133.120</u>	<u>91.306</u>
Liquide middelen	109.568	65.878
Som der vlottende activa	<u>242.688</u>	<u>157.184</u>
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Crediteuren	42.520	48.327
Belastingen en premies sociale verzekeringen	9.570	5.983
Overige schulden	96.632	34.108
	<u>148.722</u>	<u>88.418</u>
Uitkomst vlottende activa min kortlopende schulden	93.966	68.766
Uitkomst activa min kortlopende schulden	<u>93.966</u>	<u>69.524</u>
Eigen vermogen		
Algemene reserve	93.966	69.524

	Werkelijk 2007	Begroting 2007	Werkelijk 2006
Opbrengsten			
Som der opbrengsten	387.905	291.343	345.367
	387.905	291.343	345.367
Kosten			
Kosten projecten	112.487	P.M.	66.793
Personeelskosten	182.703	184.000	161.244
Afschrijvingen			
Materiële vaste activa	758	3.100	3.027
Overige bedrijfskosten			
Bureaunkosten	38.091	36.000	34.358
Bestuurskosten	2.824	7.250	4.466
Huisvesting	15.782	15.800	13.878
Algemene kosten	11.861	24.217	12.309
Bijdragen in projecten		10.000	
	68.558	93.267	65.011
Som der bedrijfslasten	364.506	280.367	296.075
Exploitatieresultaat voor intrest			
Intrest	23.399	10.976	49.292
Exploitatieresultaat	1.043	0	262
	24.442	10.976	49.554

Grondslagen van waardering

Alle activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij hieronder anders is vermeld. Voor oninbaar geachte vorderingen is een voorziening in mindering gebracht.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op de aanschaffingswaarde onder aftrek van afschrijvingen die

gebaseerd zijn op de geschatte economische levensduur. De afschrijvingen bedragen een vast percentage van de aanschaffingswaarde. Computers: 33,3%. Investeringsgedaan in de loop van het boekjaar worden tijdsevenredig afgeschreven.

Grondslagen van resultaatbepaling

Rekening houdend met bovenstaande grondslagen wordt het resultaat voorts als volgt bepaald. Het

resultaat betreft het verschil tussen opbrengsten van de geleverde prestaties en de lasten over het boekjaar. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden verantwoord zodra zij gerealiseerd zijn, verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn. Kosten zijn gewaardeerd tegen historische uitgaafprijzen.

Externe contacten

Naast de vaste werkzaamheden voor de leden heeft de Federatie Welstand ook een taak als belangenbehartiger voor het welstandstoezicht. De directeur spreekt daarom regelmatig met externe partijen die direct of zijdelings met welstand te maken krijgen. Hieronder volgt een globaal overzicht van de structurele gesprekken die in 2007 gevoerd zijn; incidentele contacten met bijvoorbeeld Kamerleden, ambtenaren, brancheorganisaties e.d. blijven buiten beschouwing. Wel zijn de interviews met de pers opgenomen.

Overleg en advies

De Federatie Welstand is een van de deelnemers aan het Overlegplatform Bouwregelgeving (OPB) en de Juridisch-technische Commissie (JTC), twee adviesorganen van het ministerie van VROM op het terrein van de bouwregelgeving. Beide organen komen gemiddeld viermaal per jaar bijeen. OPB en JTC bespreken vooral technische voorstellen voor aanpassing en verbetering van de bouwregelgeving, zoals aanscherping van de energiestatienorm van gebouwen, de invoering van het energielabel en de gecertificeerde bouwbesluittoets, waardoor niet langer de ambtenaren van Bouw- en Woningtoezicht een bouwplan toetsen aan het Bouwbesluit, maar een gecertificeerd privaat bedrijf (dat kan ook het ontwerpbureau zelf zijn).

De Federatie Welstand is lid van de Programmacommissie van Erfgoed Nederland, Nationaal Restauratiefonds en Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en Monumenten (RACM). Door deze commissie wordt jaarlijks het cursusprogramma Monumentenzorg in de Praktijk samengesteld. In 2007 heeft de Federatie twee introductiecurssussen over welstandsadviesing georganiseerd, in Heerenveen en Leiden. 'Kennismaking met welstand' is bestemd voor nieuwe commissieleden, zowel professionals als leken, en voorzitters en secretarissen.

In november 2005 is door een groot aantal partijen het 'Landschapsmanifest' ondertekend, een oproep van een alliantie om een intensiever begrip voor de kwaliteiten van het landschap te ontwikkelen. De betrokken partijen zijn alle op de een of andere manier betrokken bij de transformatie van het agrarisch landschap. Ook de Federatie Welstand is sinds de oprichting bij de alliantie betrokken. De directeur van de Federatie Welstand is een actief lid van de stuurgroep van het Landschapsmanifest en van de werkgroep 'kwaliteit'. Op 21 september 2007 werd in kasteel Groeneveld door deze werkgroep een workshop georganiseerd, waarin de methode van Habiforum om het begrip 'ruimtelijke kwaliteit' hanteerbaar te maken, voor het landschap van Nederland werd uitgetest. Besloten werd om in juni 2008 een Landschapsparade

te houden, een meerdaags evenement om vakmatig en kunstzinnig te verken-
nen op welke manier je het kwaliteits-
begrip vanuit alle invalshoeken kunt
aanpakken.

Overige externe vertegenwoordiging van
de Federatie Welstand:

De directeur van de Federatie Welstand
had in 2006 zitting in de stuurgroep van
het project WelstandTransparant.

Ook had de directeur zitting in de klank-
bordgroep Evaluatie Woningwet.

De directeur is voorzitter van de Stichting
Ruimtelijke Kwaliteit, uitgever van het
kwartaaltijdschrift Oog voor Welstand.

Hij is lid van de klankbordgroep 'Het sys-
teem van de historische stad'.

De directeur is op persoonlijke titel lid
van de 'Werkbank Ruimtelijke Kwaliteit'
(WeRK), een intervisiegroep waarin
steeds enkele concrete projecten worden
besproken aan de hand van de methodiek
van Habiforum.

Hij is lid van gebruikersgroep 'Landschap
ontwikkelen met kwaliteit' van het minis-
terie van LNV, met als taak het tweemaal
per jaar voorbereiden, vullen en beheren
van een website.

Interviews / lezingen / debatten

Interview tijdschrift Nationaal Contact
Monumenten 9-2-2007

Interview Binnenlands Bestuur: 'Keurslijf
Bouwregels begint te knellen', 2-3-2007

Interview De Volkskrant: 'Geef de
welstandscommissies meer te zeggen',
over verrommeling 19-4-2007

Interview Building Business over
ruimtelijke kwaliteit 5-10-2007

Vier columns in Cobouw Totaal
(januari, april, augustus, oktober)

Interview Binnenlands Bestuur:
'Welstandsadvies Wallage valt slecht',
13-10-2007

Geert Jansen: 'Actieve aanpak
verrommeling van Nederland gewenst',
CDA-Bestuursforum mei 2007

Deelname debat 'gebiedsontwikkeling',
TU Delft, 27-4-2007

Deelname Volkskrant-debat over
verrommeling, NAI Rotterdam,
8-5-2007

Deelname debat Snelwegpanorama's,
Madurodam, Den Haag, 15-5-2007

Deelname debat /workshop Dorpseigen
uitbreiden, Hoenderloo, 12-6-2007

Deelname kennismakingsbijeenkomst
met minister Verburg, Landschaps-
manifest, Wierickeschans, 27-6-2007

Deelname debat over de Belle van
Zuylentoren t.g.v. afscheid van Jan Koning
als secretaris van de Commissie Welstand
en Monumenten Utrecht, 13-9-2007

Deelname aan workshop Landschaps-
manifest, kasteel Groeneveld, Baarn,
21-9-2007

Deelname debatje over de relatie tus-
sen welstand en stedenbouw, ARS,
Amsterdam, 28-9-2007

Deelname aan debat over kwaliteitszorg,
Bouwen met Staal, Ede, 11-10-2007

Deelname aan Belvédère festival,
Den Bosch, 1-11-2007

Opening tentoonstelling Paul de Ley,
Museum Hilversum, 2-11-2007

Gesprek met OCW over moderni-
sering Monumentenzorg, Den Haag,
2-11-2007

Gesprek met OCW /VROM over Architec-
tuurnota, Den Haag, 3-12-2007

Lijst van uitgaven

Oog voor Welstand

Het tijdschrift Oog voor Welstand bestond in 2007 drie jaar, met een toenemende waardering van de lezer voor inhoud en vorm. Er verschijnen jaarlijks vier nummers. Oog wil de vinger aan de pols houden waar het gaat om het debat over ruimtelijke kwaliteit. Dit gebeurt aan de hand van interviews, reportages, columns over de nieuwe opgaven waarvoor het instrument welstand zich ziet gesteld. Ook kunstopdrachten voor de omslagen en bijzondere fotografie staan op de agenda van Oog.

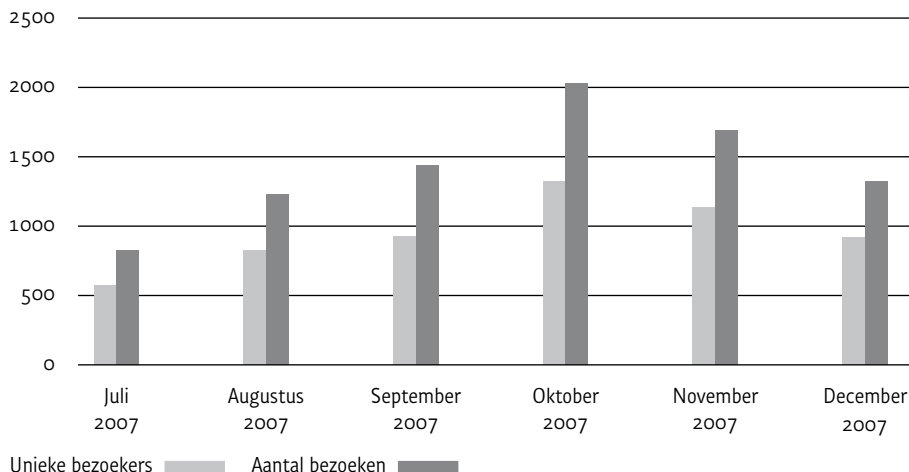
Van een toetsing achteraf van het gebouwde object is welstand bezig op te schuiven naar de voorkant van het proces, daar waar nog volop gestuurd kan worden in ruimtelijke opgaven. Welstand gaat al veel langer niet meer alleen om het gebouwde op een specifieke plek. Meer en meer ambitieuze welstandscommissies noemen zich Commissie Ruimtelijke Kwaliteit om die bredere opgave te onderstrepen en uit te dragen. Bescheiden op de achtergrond zijn de verschillende regionale / provinciale welstandsorganisaties vaak al jaren bezig met dat verbrede takenpakket. Cultuurhistorische onderwerpen, stedenbouw, bestemmingsplannen, groen en monumenten, in wisselende overleg- en adviesvormen. Advisering in de meest brede zin van ruimtelijke kwaliteit – en daar waar het nuttig is. Maar Oog heeft oog voor meer dan

alleen welstand. Een greep uit Oog 2008 mag dat verduidelijken: een interview met Karel Loeff, directeur Heemschut ('Nederland is een sloopnatie'), een gesprek met David van Zelm van Eldik van Rijkswaterstaat over de inventarisatie en verfraaiing van de Nederlandse snelwegen of een informatief interview met Dirk Baalman, de adjunct-directeur van Het Oversticht over taken en doelen van welstandsorganisaties. Er zijn prikkelende columns van Ruud Brouwers en José van Campen, en artikelen over onder andere megastallen, de rol van de supervisor, de consequenties van welstandsvrij bouwen, de verrommeling van Nederland en brandende kwesties als de Belle van Zuylen en het burgerinitiatief in de welstandsvrije gemeente Boekel.

Website

De website van de Federatie Welstand bevat veel nuttige informatie. Nieuws van de leden, recente jurisprudentie, nieuwsberichten, een vacaturebank en het aanbod van bijeenkomsten en cursussen. Een nieuwsbrief op het web geeft om de twee maanden informatie over de Federatie en uit het veld. De website wordt wekelijks ververst.

Door een omissie in de verwerking van statistische gegevens, is er geen informatie beschikbaar over het webbezoek in de eerste helft van 2007. In de tweede helft van 2007 zijn bijna 6000 verschillende

Maand	Unieke bezoekers	Aantal bezoeken	Pagina's	Hits
Juli 2007	573	830	4362	7822
Augustus 2007	829	1251	6615	11751
September 2007	965	1473	9205	16375
Oktober 2007	1351	2041	10434	17855
November 2007	1155	1691	7443	13367
December 2007	939	1323	5181	9760
Totaal	5812	8609	43240	76930

bezoekers aan de website geregistreerd, die samen 8600 keer de website hebben bezocht. Er is een duidelijke piek in oktober, die waarschijnlijk samenhangt met de uitgifte van een persbericht over het advies van de commissie-Wallage. Overigens is het bezoek aan de website meestal van korte duur: driekwart van de bezoekers blijft nog geen halve minuut op

de website, ongeveer 13 procent bezoekt de site korter dan vijf minuten en 12 procent blijft er langer.

Klanttevredenheidsonderzoek

Samen met de regionale welstandsorganisaties, verenigd in het Dirov, is een klanttevredenheidsformulier ontwikkeld

met een nog meer op de bezoeker van een welstandscommissie afgestemde vragenlijst. Bezoekers kunnen hun mening geven over de aard van het advies en hun ervaringen in de welstandsvergadering. De Federatie wil met de resultaten waar nodig verbeteringen in het advieswerk kunnen stimuleren. Het project wordt geleid door Ap Timmermans, directeur Hûs en Hiem, en is in 2007 landelijk verspreid. De resultaten van deze tweede bezoekerspeiling worden in 2008 verwacht.

Uitgaven Federatie Welstand

(voor zover voorradig verkrijgbaar bij het secretariaat)

F. ten Cate: 'Verrommeling bestrijden; lokale adviesteams bevorderen kwaliteit', overdruk uit het jaarverslag Federatie Welstand 2006, Amsterdam, oktober 2007

'Zorg voor Kwaliteit', Welstandsbeleid, themabijlage Nieuwe Hollandse Waterlinie. Amsterdam, z.j. [december 2007]

Reglement voor een aanvraag Stimuleringsbijdrage voor gemeenten langs de snelwegroutes A2, A4, A12 en A27, Federatie Welstand, Amsterdam, 20 december 2007

Heero Meindersma, Flip ten Cate, Rapportage 'Evaluatie Welstandscommissies;

visitatiebezoeken bij veertig commissievergaderingen', Amsterdam, februari 2007

Bezwaar en beroep bij welstandsadvisering, tweede herziene druk, 2006

Reader en film 'Gegrond en bewogen, kwaliteitsborging in het landelijk gebied', ter gelegenheid van het jubileumcongres, mei 2006

Welstand in ontwikkeling / 75 jaar Federatie Welstand, uitgave ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum, mei 2006

Federatie Welstand: 'Waarborgen voor publieke kwaliteit', Federatie Welstand, december 2004 (uitverkocht)

Beek en Kooiman: 'Welstand als Culturele Opgave', Federatie Welstand, Amsterdam, 2004 (CD-Rom)

A.M. Nannen e.a.: 'Eindrapport Welstand op een Nieuwe Leest', Projectbureau Welstand op een Nieuwe Leest, Amsterdam, 2004

'Welstand, een publieke zaak', Projectbureau Welstand op een Nieuwe Leest, Amsterdam, 2004

F. ten Cate en Th. van Oeffelt (red.): 'Welstandnota's: De Eerste Oogst', een vergelijkend onderzoek naar negen van

de eerste welstandsnota's, Federatie Welstand, Arnhem, 2003

M. Bogie: 'Monitoring Welstandsnota's', Federatie Welstand, Arnhem, 2003

V. Freijser e.a.: 'Welstand en het ontwerp van de HSL-Zuid. Evaluatie', Federatie Welstand, Arnhem, [2003]

M. de Boer e.a.: 'Welstand met nieuw elan', Federatie Welstand, Arnhem, 2003
Federatie Welstand: 'Model Kwaliteits-systeem Welstandsadvisering', Arnhem, 2003

W. Havik, H. Meindersma: 'Geen Top zonder Berg', Arnhem, 1996 (uitverkocht)